

KALASTUSOIKEUSJAOSTON KOKOUPÖYTÄKIRJA

Aika keskiviikko 9.6.2010 klo 9-12

Paikka Maa- ja metsätalousministeriö, Kala- ja riistaosasto, kh. Perkaamo, Helsinki

Osallistujat osastopäällikkö Pentti Lähteenoja, maa- ja metsätalousministeriö, pj
hallitusneuvos Heidi Aliranta, maa- ja metsätalousministeriö, sihteeri
kalastusneuvos Eija Kirjavainen, maa- ja metsätalousministeriö
neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, maa- ja metsätalousministeriö
lainsäädäntöneuvos Jari Salila, oikeusministeriö
ylitarkastaja Penina Blankett, ympäristöministeriö
asiantuntija Heli Peura, Pohjois-Karjalan ELY-keskus
eläkeläinen Ilkka Sailo, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
isännöitsijä Hannu Numminen, Tammelan kalastusalue
puheenjohtaja Hannu Uusitalo, Vesialueiden omistajien neuvottelukunta
aluepäällikkö Mika Laakkonen, Metsähallitus
toiminnanjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto ry
varatuomari Helena Ålgars, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f.
dosentti Timo Marjomäki, Jyväskylän yliopiston Bio- ja ympäristötieteiden laitos
tutkija Matti Salminen, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
ylijohtaja Pauli Karvinen, Maanmittauslaitos
lainsäädäntöneuvos Jukka-Pekka Tolvanen, maa- ja metsätalousministeriö

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.

2 Kalatalousalueiden tehtävät ja niiden tyypittely

Jatkettiin keskustelua kalatalousalueiden tehtävistä. Kommentit tehtävistä on koottu liitteeseen 1. Todettiin, että keskustelun perusteella olisi hyvä tehdä yhteenvedo tehtävien luonteesta.

3 Kalastuksen säätely, lain rakenne

Sihteeri alusti kalastuksen säätelystä ja rajoittamisesta todeten, että oikeusjaoston tulee ottaa työssään huomioon tuore perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 20/2010 (HE 29/2010), jonka mukaan mm. : "Kalastusoikeudella ymmärretään suojattua valtaa harjoittaa kalastusta määrätyllä vesialueella. Kalastusoikeuteen kuuluvat oikeus vesialueen kalakannan taloudelliseen hyväksikäyttöön ja oikeus järjestää vesialueen käyttö ja hoito. - - - Säätelyn periaatteellinen ongelma on, että säännöksessä kalastusoikeuden rajoitus ei itse asiassa perustu lakiin vaan asetukseen. Tämä käy ilmi myös lakitekstistä ("valtioneuvoston asetuksella voidaan"). Valtiosääntöisesti moitteeton ratkaisu olisi valiokunnan mielestä ollut kirjoittaa peruskielto itse lakiin. - - - Pikemminkin ehdotusta voidaan luonnehtia varsin erikoislaatuiseksi säätelytekniseksi ratkaisuksi, jossa lainsäätäjän tarkoittamat kiellot itse asiassa aineellisesti sisältyvät lakiin mutta jossa ne otetaan erik-

seen käyttöön valtioneuvoston asetuksella. - -- Valiokunnan tietoon on saatettu, että maa- ja metsätalousministeriössä on meneillään kalastuslain kokonaisuudistus. Siksi valiokunta huomauttaa, että **uudistettavassa laissa nyt ehdotettua sääntelytekniikkaa on syytä välttää.**" Näin ollen kaikki kalastusoikeutta rajoittavat peruskiellot ja perusteet tulisi löytyä suoraan lain tasolta.

Omistajalle kuuluvaa kalavarojen käytön ja hoidon järjestämistä raamitetaan ja rajoitetaan laissa olevilla kielloilla, KHS:n sisältövaatimuksilla ja sitovuudella. Käytännössä hoitovastuu on jaettu omistajien, käyttäjien ja valtion kesken. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja viime kädessä vastuu kansainvälisten ja kansallisten velvoitteiden toteutumisesta valtiolla, jolla on siksi oltava keinot ohjata käyttöä ja hoitoa. Tavoitteena tulee olla kestävä kalastusta tukeva tehokas sääntely, joka on hyvin perusteltu ja suhteellisuusperiaatteen mukainen.

Jaostolle oli jaettu uuden lain runko, joka sisälsi alustavia pykäläluonnoksia mm. kalastuksen säätelystä, käyttö- ja hoitosuunnitelmasta ja organisaatioista. Pykäläkohtaista keskustelua ei ehditty juurikaan käydä, mutta todettiin, että esitetty lain rakenne kelpaa työpaperiksi. Soveltamisalan osalta todettiin, että se täsmentyyneen lain valmistelun etenemisen myötä. Olennaista on miettiä nyt, mikä on kalastuslain ala ja mitkä asiat jätetään muun lainsäädännön varaan. Termistä kalastuksen järjestäminen keskusteltiin ja sen todettiin olevan todella laaja. Todettiin, että tulevassa laissa kyseisestä termistä voitaisiin todennäköisesti luopua.

4 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12. Sovittiin, että kesäloman jälkeen seuraava kokous pidetään 9.8. klo 12 -15. Lisäksi sovittiin pidettäväksi koko päivän kokous 8.9.

Kalatalousalueiden tehtävät**Laatii ehdotuksen alueen kalavarojen käytön ja hoidon suunnitelmaksi**

- Vesialueiden ja kalakantojen tilan kuvaus
- Alueen kalastuksen kuvaus
- Kalastuksen kehittämistoimenpiteet
- Kalataloudellisesti merkittävien alueiden määrittely
- Kalakantojen hoitotoimenpiteiden kuvaus sisältäen erityisesti istutus- ja kunnostustoimenpiteet
- Alueiden osoittaminen ammattikalastus- ja kalastusmatkailutarkoitukseen sekä kriteerit näiden lupien myöntämiseksi
- Kalastuspaineen mitoitus** alueittain parhaan käytettävissä olevan tiedon perusteella
- Tietojen keräämisen (esim. kirjanpitokalastus) järjestäminen
- Ehdotukset kalastuksen mahdollisiksi säätelytoimenpiteiksi

kommentit:

- käyttäjätahojen kuuleminen, vaikutusmahdollisuuksien varaaminen
- alue voi tehdä pohjat, ammatillista tietoa tarvitaan, Ely-keskuksen tarkistus tarpeen erityisesti istutuksiin liittyen
- tämä selkeästi alueen tehtävä, henkilö/ääni, omistajien tulee päättää esityksestä, viranomaisen hyväksyy
- osallistuva suunnittelu hyvä lähtökohta, sitouttaa jatkossa. Sitovuus: käytön kipupisteet elinkeinojen osalta. Muutoin ei tarvetta sitovuudelle. Tarkistaminen & hyväksyminen: jos ei edellytyksiä hyväksyä, palautetaan valmisteluun, kunnes hyväksyttävissä.

Toimii kalatalouden yhteistoimintafoorumina**Ammattikalastajien ja kalastusmatkailuyrittäjien kalavaraille pääsyyn liittyvät ratkaisut KHS:ssa määritetyillä alueilla eli lupien myyminen / myöntäminen niiltä osin**

- kalakantojen luontainen vaihtelu -> vaikeuttaa sitovuuden käytännön toimivuutta
- erilaiset käyttöintressit
- omistajan täytyy pystyä kieltäytymään
- kalastusopas, joka ei omista kalastusoikeutta -> osuus tuloista omistajille (Vrt. kaivoslaki)
- perusteena maksulle kalastusrasitus
- laajoilla alueilla Suomessa alikalastus -> vesiensuojelukysymys (särkikalamassoja pitäisi poistaa, ammattikalastajien toimesta) -> pelkkä rasitus ei sovellu kuvaan
- jos ammattikalastukseen liittyvät alueet määritellään, se on vasta puolet. Alueelle järjestys-sääntö siitä, kuinka paljon ammattikalastusyksiköitä voi olla käytössä luonnonvarojen näkökulmasta sekä mekanismit, miten muutetaan jos tilanne elää.
- hoitokalastuksen varjolla ei ammattikalastajille pääsyä kalastamaan, pysyvien tulosten aikaansaaminen särkikalaongelmaan erittäin haasteellista
- KHS:n tekemiseen tarvitaan asiantuntija-apua ja ohjausta
- hoitokalastuksesta omat pykälät lakiin?
- hoitokalastustarpeen määrittely ja sen tehtävät -> ei lakiin, vaan nimenomaan KHS:ään. Ennen kuin ryhdytään, tehtävä laajat perusselvitykset
- hoitokalastuksen sivusaalisongelma

Osaltaan kalastuslupien hallinnointi

- on tilaa viehekortin lisäksi rinnakkaisille lupasysteemeille
- ei suoraan tehtäväksi alueelle, vaan osakaskunta voisi tehdä kalastuksen osalta sopimuksen, jossa edustajisto hoitaisi kalastusasiat sopimuksen piirissä olevien osakaskuntien osalta alueelle voi jäädä lupien hallinnointi erityisesti järvikohtaisissa yhteisöissä -> perustuen osakaskuntien vapaaehtoisuuteen. Alue lupien myyjä ja valvoja.
- mahdollisuus yhteislupaan oltava
- esim. Päijänteellä toimiva käytäntö, kuten monessa muussakin osassa Suomea
- lähtökohtaisesti lupien myynti kuuluu omistusoikeuteen -> myös hallinnointi

Kalastuksen valvonta

- lähtökohtaisesti viranomaistoimintaa, mutta reunaedellytykset sellaiset, että tästä ei voida täysin pitää kiinni. Ei voida yksinomaan jättää viranomaisresurssien varaan.
- katsottava kuinka pitkälle meneviin toimiin yksityisille voidaan antaa valtuuksia
- säännökset riittävän yksityiskohtaiset
- valvonta on vaativa tehtävä, valvojilta vaaditaan riittävää osaamista
- valvontaa on monentyyppistä; vesialueen omistajat rajoittavat vapaaehtoisesti omaa kalastustaan -> omavalvonta, esim. koskikalastuskohteet, osakkaiden verkkojen lukumäärä yms. olisi hyvä, jos tällaista valvontaa voitaisiin siirtää kalatalousalueelle
- lupa-asioiden valvonta tyypillisesti omistajille kuuluvaa valvontaa
- kalastuslain säännösten valvonta
- YKP-valvonta -> viranomaisten toimivallassa
- poliisilla ei resursseja kalastuksenvalvontaan, usein myös asenne vähättelevä
- valvonnan oltava vakuuttavaa ja myös siksi asianmukaisesti resursoitu
- vrt. metsästyksen valvonta -> erävalvojen määrän lisäämiseen paineita, kovempia rangaistuksia tulossa käyttöön => valvonnan tehostamiseen paineita myös kalastuksessa

Päättää alueen kalavarojen hoitotoimenpiteiden rahoituksesta

- kytkeytyy rahoitusjaoston työhön, mikä on rahoitussysteemi

Päättää omistajakorvausten käytöstä

- kytkeytyy rahoitusjaoston työhön, mikä on rahoitussysteemi
- kipukysymys, omistajakorvauksista ei voida luopua
- KHS:ssä voitaisiin määritellä, miten rahat käytetään
- käytännössä useimmat osakaskunnat jättävät rahat jo nykyään alueelle, joka käyttää ne istutuksiin ja ? Ei lakiin velvoitetta.
- perustuslaillinen ongelma: omistajalle kuuluvista korvauksista ei voi päättää kukaan muu -> voidaan tehdä järjestelmä, joka mahdollistaa sopimisen muusta
- > *pyrittävä tekemään mahdollisimman helpoksi ja houkuttelevaksi, että vapaaehtoisesti sopimalla voidaan näin toimia*
- resurssija valvontaan, olisi myös omistajan etu

Toteuttaa suunnitelman mukaisia hoitotoimenpiteitä alueellaan

- riippuu siitä, mistä hoitotoimenpiteistä on kyse, osa hoitotoimenpiteistä kuuluu myös omistajalle, osa viranomaiselle
- kalastuslain kipupiste, miten varmistetaan hoitotoimenpiteiden rahoitus ja toteutus
- nykyisinkin linjat ja merkittävimmät hoitotoimenpiteet toteutetaan kalastusalueiden toimesta (osakaskuntatasoinen toiminta näpertelyä, yleensä automaattisesti istutuksia)
- hoitotoimenpiteet keskitettävä sinne, missä on todellista tarvetta (tärkeät kohteet, kuten reittivedet, suuret altaat, vaelluskalojen kulku- ja kutualueet)

- ”pakonomaista” istuttamista pitäisi ylhäältä päin oikoa
- osakaskuntien ja kalatalousalueiden yhteistoimintavelvollisuudelle hoitotoimenpiteiden osalta ei näyttäisi olevan oikeudellista estettä

Vapaa-ajankalastuksen edellytysten, ml. lupajärjestelmien kehittäminen alueellaan

- tehtävänä nimenomaan edistää kalastuksen järjestämistä ja kalastamaan pääsyä
- veneenlaskupaikkojen ja infrastruktuurin kehittäminen alueelle
- kytkeytyy KHS:aan
- jos kunnostustoimet edellyttävät vesilain mukaista lupaa, asianmukaisella KHS:llä voidaan edesauttaa lupaprosessia, jos KHS:ssä voidaan näyttää toimenpiteen käytännön merkitys

Kalavarojen tilaa koskevan seurantatiedon keräämisen koordinointi

- vapaaehtoispanos ratkaisevaa
- KHS:ssa voidaan linjata esim. että tilastoidaan vuosittaiset lupamäärät ym., saalistietojen kerääminen hankalampaa, kirjanpitokalastuksen edellyttäminen esim. ammattikalastajilta
- tiedon tulisi olla standardoitua, jotta sitä voidaan käyttää päätöksenteossa. Siksi KHS:ssä tulisi kuvata tiedonkeruujärjestelmä, menetelmät ja miten tieto hyödynnetään
- meristrategiadirektiivi: kaupallisesti hyödynnettävien kalojen populaatio ... tila turvallisella tasolla? -> velvoitteet huomioitava
- yhteisötasolta tulee entistä enemmän velvoitteita liittyen tiedunkeruuseen. Kaikkea ei voida säilyttää RKTL:lle. Pystyttävä todistamaan, että kalastus on kestävä. Lakisääteinen seuranta-järjestelmä KHS:n osana tärkeä.
- laajemmin liikkuvat vaelluskalat -> ELY
- osoitetietojen keruu lupien myynnin yhteydessä tärkeää

Valvoo ja koordinoi kalavarojen kokonaiskäyttöä alueellaan

- vaatii osaamista ja ammattitaitoa
- KHS keskeisessä asemassa
- operatiivinen valvonta ja koordinointi alueella
- strateginen koordinointi viranomaisvetoista

=> YHTEENVETO TEHTÄVISTÄ PITÄISI SAADA